

Examen VWO

2022

tijdvak 1
donderdag 12 mei
13.30 - 16.30 uur

Nederlands

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 42 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 66 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Beantwoord de vragen in correct Nederlands.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 en tekst 2 hebben betrekking op een tentoonstelling van de kunstenaar Damien Hirst. Behalve vragen over elk van de twee teksten afzonderlijk bevat dit vragenboekje ook enkele overkoepelende vragen over beide teksten.

Tekst 1 Alles is gemaakt om kapot te gaan

De tekst 'Alles is gemaakt om kapot te gaan' kan door middel van onderstaande kopjes in achtereenvolgens vier delen worden onderverdeeld:

deel 1: Introductie

deel 2: Interpretatie van de tentoonstelling

deel 3: Reflectie op de tentoonstelling

deel 4: Eindoordeel over de tentoonstelling

- 1p 1 Bij welke alinea begint deel 3, 'Reflectie op de tentoonstelling'?
- 1p 2 Bij welke alinea begint deel 4, 'Eindoordeel over de tentoonstelling'?

"Als je daar goed over nadenkt, is dat ironisch." (regels 49-51)

- 2p 3 Leg uit waarom de term 'ironisch' volgens alinea 3 van tekst 1 van toepassing is op de tentoonstelling van Hirst.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 25 woorden.

Uit alinea 5 van tekst 1 blijkt dat de tentoonstelling van Hirst op te vatten is als kritiek op de moderne kunst.

- 1p 4 Wat is de essentie van deze kritiek volgens alinea 5?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 15 woorden.

"Alles wat we maken, is gemaakt om kapot te gaan". (regels 143-144)

- 2p 5 Illustreer aan de hand van alinea 8 hoe deze bewering van toepassing is op onze tijd.
Maak voor je antwoord gebruik van onderstaande tabel. Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

constatering	< al gegeven > Het grootste bouwwerk dat we maken, is het world wide web.
probleem	
gevaar	
conclusie	

- “Dat is een ongemakkelijke vraag.” (regels 139-140)
- 1p 6 Waarom wordt bedoelde vraag als een ongemakkelijke vraag gezien?
- A omdat bedoelde vraag een retorische vraag is
 - B omdat het antwoord moeilijk onder woorden te brengen is
 - C omdat we tegenwoordig niets met eeuwigheidswaarde maken

“In de artikelen en recensies die ik over de tentoonstelling heb gelezen, werd dit geïnterpreteerd als postmoderne ironie of humor.”
(regels 183-187)

- 2p 7 Leg uit welke tegenstelling ten grondslag ligt aan deze ironie.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.

“De tentoonstelling ging over mythevorming en de behoefte aan verhalen.”
(regels 114-116)

- 1p 8 Citeer uit alinea 7 tot en met 10 de zin waaruit blijkt dat deze behoefte aan verhalen tijdens het bezoek aan deze tentoonstelling bewaarheid wordt voor de recensent.

- 2p 9 Hoe luidt het eindoordeel over Hirsts tentoonstelling *Treasures from the Wreck of the Unbelievable*, gelet op de strekking van tekst 1?
De tentoonstelling is

- A indrukwekkend, omdat Hirst kosten noch moeite heeft gespaard om een gigantische kunstschat te vervaardigen die niettemin fictief is.
- B provocatief, omdat Hirst zich in deze tentoonstelling zonder enige reserve bedient van postmoderne ironie of humor in de vorm van moderne mythen.
- C relativerend, omdat Hirst met zijn fantasierijke weergave van een niet-bestaand verleden een ander perspectief biedt op de tegenwoordige kunst.
- D verontrustend, omdat Hirst de bezoeker een ontluisterende kijk op onze hedendaagse cultuur biedt met het tonen van de zogenaamde schatten.

- 1p 10 Hoe kan het voornaamste doel van tekst 1 het best worden omschreven?
De tekst
- A biedt de lezer een subjectieve bespiegeling op Hirsts tentoonstelling.
 - B geeft een zakelijke en diepgravende analyse van Hirsts tentoonstelling.
 - C plaatst de besproken tentoonstelling in de context van het verdere werk van Hirst.
 - D wil de lezer overtuigen van de perfecte uitvoering en de beperkte zeggingskracht van Hirsts tentoonstelling.

Tekst 2 Damien Hirsts schitterende scheepwrak

Tekst 2 kan door middel van onderstaande kopjes in vijf delen worden onderverdeeld:

deel 1: Inleiding

deel 2: Beschrijving

deel 3: Interpretatie

deel 4: Eindoordeel

deel 5: Slot

- 1p 11 Bij welke alinea begint deel 3, 'Interpretatie'?
- 1p 12 Bij welke alinea begint deel 4, 'Eindoordeel'?

Een woordspeling is een woordcombinatie waarmee een schrijver een komisch of retorisch effect nastreeft. In alinea 1 van tekst 2 kunnen twee zinnen als een woordspeling worden opvat.

- 3p 13 Citeer de twee zinnen die als woordspeling kunnen worden opgevat en leg uit waarom deze zinnen als woordspeling kunnen worden opgevat. Maak voor je antwoord gebruik van informatie uit alinea 1 en 2.

"Het Apistos-verhaal is natuurlijk kolder." (regels 34-35)

- 2p 14 Citeer twee zinnen of delen van zinnen waaruit af te leiden is dat het Apistos-verhaal niet waar is, gelet op de informatie in alinea 2 en 3.

"Laat ik maar eerlijk toegeven: ik twijfel." (regels 77-78)

- 1p 15 Waarover wordt door de ik-figuur getwijfeld?

"Dat komt allereerst door de pavlovreactie die Hirst bij veel kunstliefhebbers oproept (en waar hij overigens zelf van harte aan meewerkt)" (regels 78-82)

- 1p 16 Wat veroorzaakt de voorgenoemde pavlovreactie bij kunstliefhebbers, gelet op de tekst?
het feit dat Hirst
- A eerder bezig lijkt te zijn met geld verdienen dan met het maken van kunst
 - B met veel duurdere materialen werkt dan gebruikelijk is in de kunstwereld
 - C niet oprecht open lijkt te staan voor niet-westerse culturen en esthetiek
 - D slechts verleidelijke en gecompliceerde statements maakt met zijn kunst

In alinea 6, 7 en 8 van tekst 2 wordt het standpunt onderbouwd dat we Hirst serieus moeten nemen.

- 3p 17 Vat de onderbouwing van dit standpunt samen.
Neem daartoe de nummers van de alinea's over en vul de zin steeds aan.
Gebruik voor je antwoord in totaal niet meer dan 30 woorden.

We moeten Hirst wel serieus nemen want hij stelt vragen over	
alinea 6	
alinea 7	
alinea 8	

- 2p 18 In regel 155 van tekst 2 is er sprake van een "tweekoppig monster".
Waaruit bestaan die twee koppen van dit monster?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.
- 1p 19 Welke factor wordt in tekst 2 genoemd als verklaring voor het ontstaan en in stand blijven van de heersende smaak én voor toekomstige veranderingen daarin?
Gebruik voor je antwoord niet meer dan 10 woorden.

In alinea 11 van tekst 2 wordt het ironisch genoemd dat de westerse, progressieve kunstliefhebber de tentoonstelling van Hirst verschrikkelijk zal vinden.

- 2p 20 Leg uit waarom deze reactie ironisch wordt genoemd.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 60 woorden.
- 2p 21 Hoe luidt het eindoordeel over Hirsts tentoonstelling *Treasures from the Wreck of the Unbelievable*, gelet op de strekking van tekst 2?
De tentoonstelling is
- A bewonderenswaardig, omdat Hirst kosten noch moeite heeft gespaard om zijn conceptuele meta-ideeën grootschalig uit te werken.
 - B confronterend, omdat Hirst de West-Europese bezoeker dwingt tot nadenken over zijn eigen beperkte kunstopvattingen.
 - C revolutionair, omdat Hirst met grote ambachtelijkheid en verregaande authenticiteit een nieuwe wereld heeft neergezet.
 - D verrassend, omdat Hirst hiermee meer interesse in de westerse kunstwereld toont dan men tot dusverre van hem gewend is.

Overkoepelende vragen bij tekst 1 en tekst 2

Zowel tekst 1 als tekst 2 gaat in op de mening van kunstcritici dat de kunst van Hirst kan worden beschouwd als kitsch. In beide teksten wordt deze mening op een andere reden gebaseerd.

- 2p **22** Geef per tekst deze reden weer. Neem de letter over die voor de betreffende zin staat en maak elke zin af.
- a Volgens tekst 1 beschouwen kunstcritici de tentoonstelling als kitsch, omdat ...
 - b Volgens tekst 2 beschouwen kunstcritici de tentoonstelling als kitsch, omdat ...

In elk van de twee teksten 1 en 2 komt al dan niet expliciet een advies naar voren.

- 2p **23** Geef van beide teksten de essentie van het advies weer. Neem de letter over die voor de betreffende zin staat en maak elke zin af.
- a Als de huidige westerse samenleving waarde hecht aan kunst, dan doet ze er volgens tekst 1 goed aan ...
 - b Als westerse kunstliefhebbers echt openstaan voor andere culturen, dan moeten ze volgens tekst 2 ...

Tekst 3 Data zijn duur

“De eerste stap in de moderne revolutie is de privatisering van alles.”
(regels 50-51)

Volgens het tekstgedeelte dat bestaat uit alinea 1 tot en met 5 van tekst 3 doet deze privatisering zich voor in verschillende beroepsdomeinen.

- 2p **24** Noem drie van deze beroepsdomeinen.

“De eerste stap in de moderne revolutie is de privatisering van alles.”
(regels 50-51)

- 1p **25** In welke alinea van tekst 3 komt deze “privatisering van alles” voor het eerst aan de orde?

In tekst 3 staat de ontwikkeling centraal in het eigenaarschap van data. Deze ontwikkeling kent drie fasen.

- 3p **26** Geef aan welke drie fasen dit zijn.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.

“Nu is het uiteraard fijn dat bedrijven kansen zien in nieuwe technologieën. Maar het is minder fijn dat democratieën hun politieke macht zo snel uit handen geven.” (regels 66-70)

1p **27** Hoe moeten bovenstaande twee zinnen worden begrepen in het licht van de tekst als geheel?

- A Doordat de overheid zich weinig bemoeit met dataverzameling en -verwerking, richten nieuwe bedrijven zich hierop.
- B Hoewel er met databewerking veel geld te verdienen is, moeten deze activiteiten voorbehouden blijven aan de overheid.
- C Omdat bedrijven gemakkelijker internationaal opereren, zijn zij in het voordeel als het gaat om dataverzameling en -verwerking.
- D Weliswaar valt innovatie door bedrijven te prijzen, maar in dit geval mogen ze niet ongecontroleerd hun gang gaan.

2p **28** Tot welke tekstsoort kan tekst 3 worden gerekend, gelet op de strekking van de tekst?

De tekst is een

- A beschouwing, want in de tekst komen met name verschillende visies op de toenemende dataficering aan de orde.
- B beschouwing, want in de tekst komen voornamelijk visies op nieuwe technologieën aan de orde.
- C betoog, want in de tekst wordt hoofdzakelijk bepleit dat de privatisering van data argwaan zou moeten wekken.
- D betoog, want in de tekst wordt voortdurend bepleit dat de moderne revolutie behalve risico's talrijke kansen kan bieden.

In tekst 3 komen diverse nadelen van de huidige omgang met data aan de orde.

1p **29** Wat is de essentie van deze nadelen?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

In tekst 3 worden oproepen gedaan aan politici om ervoor te zorgen dat de macht niet wordt kwijtgeraakt.

2p **30** Welke twee dingen zouden politici hiertoe moeten agenderen volgens de tekst?

tekstfragment 1

Of, stelde Horvitz, directeur van het onderzoekslab van Microsoft, hoe eerlijk is onze democratie nog als we op basis van Facebookberichten precies weten hoe iemand zich voelt en hoe je hem moet bespelen om niet (of wel) te gaan stemmen? De Britse krant *The Guardian* schreef vorige maand hoe de meest geavanceerde techniek op dit gebied in handen is van big-data-miljardair Robert Mercer.

naar: Jan Benjamin, De renaissance van kunstmatige intelligentie uit: NRC Handelsblad, 13 maart 2017

- 2p 31 Citeer drie zinnen uit tekst 3 die elk afzonderlijk kunnen worden gezien als een samenvatting van de zorgen die door Horvitz worden geuit in tekstfragment 1.
- 2p 32 Noteer de nummers van twee alinea's uit tekst 3 waaruit een negatieve houding blijkt ten aanzien van het afgeven van de politieke macht.

Tekst 4 Lekker leerlingen lastigvallen

In de inleiding van een tekst kan op verschillende manieren ervoor worden gekozen de aandacht van de lezer te trekken.

- 1p 33 Voor welke manier is in alinea 1 van tekst 4 het duidelijkst gekozen? In alinea 1 van tekst 4 wordt vooral de aandacht getrokken door
- A aan te sluiten bij de actualiteit.
 - B af te wijken van een algemene bevinding.
 - C een afwijkend standpunt in te nemen.
 - D een persoonlijke ervaring mee te delen.
 - E een schokkend gegeven te presenteren.

In alinea 1 tot en met 3 van tekst 4 wordt geprobeerd het gedrag van bepaalde deelnemers aan de Facebookdiscussies over grammatica te vergoelijken.

- 1p 34 Hoe wordt geprobeerd het gedrag van deze deelnemers te vergoelijken?

“Maar dat vind ik allemaal nog tot daaraan toe.” (regels 31-32)
Met geciteerde zin toont de auteur zich toegeeflijk.

- 1p 35 Waarop is deze zin een toegeving?

In alinea 4 en 5 van tekst 4 wordt bezwaar gemaakt tegen de opvatting van sommige mensen die deelnemen aan de Facebookdiscussies.

- 1p **36** Hoe luidt de opvatting waartegen bezwaar wordt gemaakt?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

“Eigenlijk is hier sprake van een soort framing.” (regels 51-52)

- 1p **37** Citeer de zin die laat zien dat docenten de geframede opvatting in de praktijk brengen.

In alinea 7 van tekst 4 is een volledige redenering aanwijsbaar.

- 2p **38** Citeer de zinnen die respectievelijk het standpunt, het argument en de aanbeveling van deze redenering uit alinea 7 verwoorden.

standpunt	
argument	
aanbeveling	

De titel van tekst 4 luidt: ‘Lekker leerlingen lastigvallen’. Gezien de rest van de tekst kan deze titel worden opgevat als een paradox.

- 2p **39** Leg het paradoxale van deze titel uit.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 25 woorden.

Een kritisch lezer zou kunnen opmerken dat er in alinea 7 van tekst 4 sprake lijkt van het overdrijven van voordelen.

- 1p **40** Leg deze drogreden uit door onderstaande zin af te maken:
Als leerlingen vragen over grammatica krijgen waarop het antwoord niet eenduidig is, dan wil dat nog niet zeggen dat ...
Geef antwoord in een volledige zin en gebruik voor je antwoord niet meer dan 20 woorden.

In tekst 4 wordt gesproken over docenten die leerlingen niet willen confronteren met vragen waarop zijzelf het antwoord niet weten.

- 1p **41** Wat is de belangrijkste kritiek op deze docenten, gelet op de strekking van de tekst?
Deze docenten
A bieden te weinig uitdaging aan de leerlingen.
B vereenzelvigen zich te zeer met de leerlingen.
C weten niet meer van de stof dan de leerlingen.
D zijn bang om af te wijken van het schoolboek.

Let op: de laatste vraag van dit examen staat op de volgende pagina.

- 2p 42 Welke bewering geeft het best de hoofdgedachte van tekst 4 weer?
Docenten zouden
- A de grenzen van de te onderwijzen lesstof beter moeten aangeven.
 - B hun leerlingen veel vaker moeten confronteren met onzekerheden.
 - C vaker hun eigen deskundigheid tijdens de les in twijfel moeten trekken.
 - D zich minder moeten richten op de meningen van collega's op Facebook.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.